

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Матеріали I Міжуніверситетської науково-
практичної конференції студентів, магістрантів
«Актуальні питання природничої науки та освіти»

20 квітня 2017 року

Випуск 10

Харків
2017

оздоровча робота у школі знаходиться не на високому рівні. В основному вона здійснюється завдяки роботі гуртків з волейболу, гімнастики, футболу та баскетболу. Уроки фізичної культури у навчальному закладі проводяться не регулярно. Фізкультхвилинки на уроках є рідкістю. 71,7% опитаних дітей відповіли, що фізкультурні хвилинки на уроках не проводяться, 21,7%. – зазначили, що вони бувають іноді, і лише 21,7% школярів відповіли, що фізкультхвилинки на заняттях організовуються регулярно. У школі проводяться такі виховні заходи фізкультурно-оздоровчої спрямованості: «Козацькі розваги», «Веселі стартини», «Нумо, хлопці!».

Заморіна Вікторія

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ШКОЛЯРІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
Науковий керівник – к.пед.н. Т. С. Твердохліб*

Сьогодні українське суспільство швидко розвивається та будується на засадах рівності, демократії та гуманності. Все яснішою стає важливість інтеграції соціуму загалом, і учнів навчальних закладів, як першочергової ланки формування суспільства, зокрема. Це обумовлює поступовий перехід в освітніх установах від сегрегативної форми навчання до інклюзивної.

Важливість розвитку інклюзивної освіти визнана на міжнародному та державному рівнях. Так, у грудні 2009 року Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів (Кучерук О., 2013).

Інклюзивна освіта – цілеспрямований процес навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами спільно з дітьми в рамках єдиного освітнього простору в цілях їх інтелектуального, духовно-морального, творчого і фізичного розвитку (Садова І., 2015).

Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами та осіб без інвалідності має свої переваги: не розділяє дітей з інвалідністю та їх однолітків; дає уявлення про те, які проблеми можуть мати особи з обмеженими можливостями, та виховує повагу й толерантність суспільства до них; допомагає дітям з особливими потребами набути впевненості у собі у реальних умовах, що не відірвані від дійсності; допомагає дітям з особливими освітніми потребами оцінити, більш реально, свої здібності, навички та можливості; витрати на таке навчання відносно невисокі порівняно із навчанням у спеціальних закладах.

Незважаючи на означені переваги, сьогодні українська система інклюзивної освіти стикається з багатьма проблемами. Їх можна розділити на 3 групи: проблеми матеріально-технічного забезпечення, проблеми законодавчо-правового характеру, а також проблеми психолого-педагогічної підготовки всіх учасників інклюзивного навчального процесу.

Окремо зупинимося останній проблемі. Сьогодні значна увага приділяється створенню умов для реабілітації та соціалізації дітей з обмеженими

можливостями в умовах інклюзивної школи. У роботі з ними пропонується застосовувати такі заходи: розробка програмно-методичного забезпечення спеціальних освітніх установ; підготовка і підвищення кваліфікації кадрів із питань специфіки роботи з дітьми з обмеженими можливостями; відкриття та розвиток спеціалізованих, профільних центрів допомоги у реабілітації неповноздатних дітей; створення нових освітніх моделей та програм для дітей з фізичними та психічними вадами (Сабат Н., 2008). У 2001 р. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» спільно з Міністерством освіти і науки України започаткував науково-педагогічний експеримент «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах». Головною метою цього експерименту було розробити та реалізувати програму інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній навчальні заклади. Результатом цього проєкту стало те, що близько 350 дітей було залучено до інклюзивного навчання, було створено 7 тренінгових центрів по всій Україні, 467 педагогічних працівників пройшли курс навчання за програмою «Залучення дітей з особливими потребами» тощо.

Безумовно, до інтеграції та соціалізації у класному колективі повинна бути готова не лише дитина з обмеженими можливостями, а й звичайні школярі. Проте, як засвідчило проведене нами дослідження, цій проблемі не приділяється достатня увага у сучасних загальноосвітніх навчальних закладах.

Нами було проведене анкетування у Харківській спеціалізованій школі I-III ступенів №162. В опитуванні взяли участь 94 учні віком від 12 до 15 років. Перша анкета, яку ми проводили, була спрямована на визначення обізнаності здорових дітей у питаннях інклюзивної освіти. Анкетування показало, що 100% опитаних знають, хто такі особи з обмеженими можливостями. Виявлено, що 71% респондентів про осіб з обмеженими можливостями дізналися із родинних виховних бесід і лише 39% учнів – завдяки виховним заходам, які проводились у школі.

Друга анкета мала діагностувати особливості ставлення здорових дітей до неповноздатних осіб. Опитування дало наступні результати: 47% школярів позитивно ставляться до дітей з обмеженими можливостями, 40% – байдужі до них, і лише 13% – не готові до існування в інклюзивному середовищі і негативно ставляться до особливих людей.

Результати анкетування демонструють нам недоліки у виховному процесі як з боку родини, так і з боку школи. Основною проблемою українських підлітків є байдужість до проблем інших. Згідно з анкетуванням лише із 39% респондентів в школі говорили про те, хто такі люди з обмеженими можливостями. На наш погляд адміністрації школи, класним керівникам та вчителям - предметникам слід більшої уваги приділяти таким темам.

Першим кроком у залученні дитини з особливостями у розвитку до класного колективу є підготовка самого колективу. У різних дітей реакція буде різною залежно від вікових особливостей, моральних цінностей сім'ї, тому від вчителя багато в чому залежить формування психологічного клімату в класі. Важливо, щоб дитина з вадами не стала об'єктом глузування та приниження, а з іншого боку – об'єктом надмірного співчуття та гіперопіки. Тут необхідною буде участь психолога, який допоможе провести спеціальні

заняття, на яких діти з нормальним розвитком зможуть усвідомити проблеми тих, хто різниться інтелектуальними даними та фізичними можливостями.

Класним керівникам можна запропонувати проводити години спілкування на теми: «Що таке інклюзія?», «Інклюзивне середовище -середовище для всіх», «Всі ми рівні, всі однакові» тощо. Можна запропонувати диспут з питань: «Чи можуть особливі діти навчатися в нашому класі?», «У нашому класі з'явився «особливий» товариш» і т.д. Цікавим стане і усний журнал на тему «Інклюзивна освіта у країнах світу». Особливої уваги подібним темам потрібно приділити і на уроках основ здоров'я. На рівні школи корисним буде організувати відвідування шкіл-інтернатів для дітей з обмеженими можливостями різного профілю. Можна провести сумісний творчий вечір або сумісний урок, адже сумісна діяльність значною мірою допомагає зблизити дітей, дає змогу краще зрозуміти один одного, створює ситуацію тісного контакту, в якій всі діти почувають себе рівними. Корисним буде і проведення тренінгів. Тренінг – форма групової виховної роботи, що спрямована на розвиток знань, умінь та навичок, а також, що найважливіше, на засвоєння соціальних норм. Мета тренінгу полягає в тому, щоб учасники самі знаходили ідеї, рішення, формулювали думки, прийнятні для кожного з них. Під час тренінгу учитель може використовувати ігрові форми та методи (рольові, дидактичні ігри), проводити дискусії, розвивати навички соціальної перцепції (як за допомогою вербальних, так і невербальних методів). Наприклад, у ході тренінгу під назвою «Ми схожі» учитель допомагає школярам самим дізнатись про свої гуманні якості, про дітей з особливими освітніми потребами та приймати рішення про вибір конкретного стилю поведінки.

Дуже перспективним є волонтерський рух. Адже таким чином, ми виховуємо в дітях гуманне ставлення до оточуючих, здатність співчувати та бажання допомагати. Волонтерські місії у школи - інтернати для неповноздатних дітей стануть найкращим проявом людських високоморальних якостей дитини. Так вони навчатися спілкуватися з особливими дітьми, товаришувати з ними, будувати стосунки на засадах рівності та повного прийняття.

Таким чином, проаналізувавши наукову літературу та результати анкетування, можна сказати, що більшість українських школярів позитивно налаштовані до впровадження інклюзивної моделі освіти. Проте високим залишається показник байдужих до цієї проблеми дітей, що, на нашу думку, пов'язано з відсутністю досвіду спілкування із особами з обмеженими можливостями, певними культурними упередженнями та стереотипами щодо неповноздатних осіб, а також недостатнім рівнем виховної роботи, яка проводиться з учнями в школі. Визначено три основні шляхи формування готовності школярів до впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах: ознайомлення школярів із поняттями «інклюзія», «інклюзивне середовище», «інклюзивна освіта», «особи з обмеженими можливостями» тощо; виховання толерантного та гуманного ставлення учнів до оточуючого світу, поваги до людей з обмеженими можливостями, милосердя та співчутливості; надання дітям можливості отримання досвіду спілкування із «особливими» дітьми, створення ситуацій тісного контакту, сумісної діяльності.